

Düzgün qiymətləndirmə uğurlara qapı açır

Son illərdə ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində yenilənmə qiymətləndirmə xidmətlərinə olan tələbatı ciddi şəkildə artırır. Bu fonda Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatası həm bazarın sağlamlaşdırılması, həm də standartların tətbiqi baxımından əsas rol oynayır.

Palatanın fəaliyyəti qiymətləndirmə sektorunun strukturlaşdırılması, kadr hazırlığı və şəffaf mexanizmlərin qurulmasında xüsusi dəyərə malikdir. Biz də bu istiqamətdə görülən işlərin mahiyyəti və gələcək planlarla bağlı Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının Rəyasət Heyətinin sədri Nüsrət İbrahimovla həmsöhbət olduq.

– Nüsrət müəllim, Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının təsis olunması zərurəti nədən irəli gəlir və Palata hansı əsas missiyanı daşıyır?

– Qiymətləndirmə sektoru uzun illər normativ tənzimləmədən kənarda fəaliyyət göstərdiyinə görə həm peşə məsuliyyəti, həm də bazar etibarı baxımından institusional boşluqlar yaranmışdı. 2023-cü ildə yeni Qanunun qəbul edilməsi bu boşluqların aradan qaldırılması üçün mühüm hüquqi əsas yaratdı. Palatanın təsisinə isə həmin hüquqi çərçivənin praktik, davamlı və nəzarət olunan şəkildə tətbiqini təmin edən strateji institut kimi formalaşdı.

Palatanın missiyası qiymətləndirmə sektorunda peşəkarlığın sistemli şəkildə artırılması, beynəlxalq standartlara uyğun etik mühitin formalaşdırılması, qiymətləndiricilərin bilik və məsuliyyət səviyyəsini ölçən vahid institutun yaradılması və beləliklə, dövlət, biznes və vətəndaş maraqlarının daha güclü müdafiə edilməsindən ibarətdir.

– Palatanın fəaliyyəti hazırda hansı mərhələdədir və növbəti illər üçün strateji hədəflər necə müəyyən olunub?

– Qısa müddət ərzində təşkilat idarəetmə strukturu formalaşdırılmış, normativ aktların icra mexanizmləri işə salınmış, Davamlı Peşə Hazırlığı sistemi tətbiq olunmuş və “BQS 2025” (Beynəlxalq Qiymətləndirmə Standartları) ilə uyğunluq üzrə mərhələli fəaliyyət planı təsdiq edilmişdir. Əhəmiyyətli nailiyyətlərdən biri Elektron Reyestr Sisteminin konseptual bazasının hazırlanması və ilkin mərhələdə tətbiqinə başlanılmasıdır.

Əsas çətinliklər bazarın yeni tənzimləmə tələblərinə adaptasiyası ilə bağlı olub. Uzun illər minimal tələblərlə işləyən sektorda davranış dəyişiklikləri, hüquqi məsuliyyətin dərk olunması və keyfiyyət standartlarına uyğunlaşma geniş izah və maarifləndirmə tələb edirdi. Növbəti illərdə Palata tənzimləmə mərhələsindən inkişaf mərhələsinə keçməyi planlaşdırır. Strateji istiqamətlərə standartların milli xüsusiyyətlərə uyğunlaşdırılması, rəqəmsal nəzarət alətlərinin tam inteqrasiyası, beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi və institusional peşə mədəniyyətinin sabitləşdirilməsi daxildir.

– Qiymətləndiricilərin reyestri barədə nə düşünürsünüz? Bazarın peşəkarlığı

səviyyəsinə və etimad mühitinə bunun hansı təsirləri var?

– Reyestr qiymətləndirmə sektorunda şəffaflıq və məsuliyyətin əsas təminat mexanizmlərindən birinə çevrilmişdir. Sistem sadəcə qeydiyyat bazası deyil, hər bir qiymətləndiricinin bilik səviyyəsini, iş təcrübəsini və fəaliyyət tarixçəsini obyektiv şəkildə əks etdirən institusional mühitdir. Reyestrin tətbiqi qeyri-peşəkar fəaliyyət imkanlarını məhdudlaşdırmış, “ad altında xidmət göstərmə” kimi hallar isə faktiki olaraq aradan qaldırılmışdır. Banklar və biznes qurumlarının hesabatlarına etimadı artmış, keyfiyyətsiz sənədlər isə bazardan təbii seleksiya yolu ilə çıxmağa başlamışdır.

– Palatanın nümayəndələri üçün Etik Davranış Kodeksi mövcuddurmu və tətbiqi hansı mexanizmlərlə təmin edilir?

– Palata tərəfindən Etik Davranış Kodeksi təsdiq olunmuşdur və bu sənəd peşənin hüquqi və davranış standartlarını müəyyənləşdirir. Kodeks müstəqillik, obyektivlik, tərəfsizlik və peşə məsuliyyəti kimi prinsipləri əhatə edir. Onun icrası tövsiyə xarakteri daşıyır: Elektron Reyestr üzərindən hesabatların izlənməsi, seçmə əsaslı keyfiyyət yoxlamaları, elektron şikayət mexanizmi və İntizam Komissiyasının səlahiyyətləri etika pozuntularının hüquqi məsuliyyət çərçivəsində araşdırılmasını təmin edir. Bu model sektorda davranış intizamını sabit institusional norma səviyyəsinə yüksəldir.

– Palata üzvlüyü üçün tələblər necə müəyyənləşdirilib və icrası necə yoxlanılır?

– Üzvlük üçün ali təhsil, sahəyə uyğun baza bilikləri, Dövlət İmtahan Mərkəzinin keçirdiyi sertifikatlaşdırma imtahanının nəticələri və peşə sığortasının mövcudluğu tələb olunur. Təqdim edilən məlumatlar sənədlər əsasında və Elektron Reyestrin avtomatik yoxlama modulları vasitəsilə təsdiqlənir. Üzvlük əldə etdikdən sonra qiymətləndirici Davamlı Peşə Hazırlığı üzrə illik tələbləri yerinə yetirməlidir. Bu mexanizm üzvlüyün formal deyil, bilik yenilənməsi və peşə məsuliyyəti əsasında

davamını təmin edir.

– Bəzi qiymətləndirici təşkilatların reyestr məlumatlarının passivləşdirilməsi hansı hüquqi əsaslara söykənir?

– Qanuna əsasən qiymətləndirmə fəaliyyətini yalnız sertifikatlı mütəxəssislər həyata keçirə bilər. Təşkilatların reyestrə olması isə yalnız məlumat xarakteri daşıyır. Əgər təşkilatın tərkibində sertifikatlı qiymətləndirici yoxdursa və ya təqdim olunan məlumatlar aktual deyilsə, həmin təşkilatın reyestr məlumatlarının passivləşdirilməsi qanunun tələblərinə tam uyğundur. Bu addım inzibati sanksiya deyil, reyestrin cəmiyyətə real, dəqiq və şəffaf informasiya təqdim edən texniki-hüquqi mexanizmdir.

– Qiymətləndirmə sənədlərinin elektron arxivləşdirilməsi və onlayn xidmətlərin genişləndirilməsi üzrə hansı layihələr icra edilir?

– Palata qiymətləndirmə sənədlərinin mərkəzləşdirilmiş elektron arxivdə saxlanması üçün xüsusi rəqəmsal platforma hazırlayır. Bu arxiv məlumatların uzunmüddətli, təhlükəsiz və auditə uyğun şəkildə qorunmasını təmin edəcək. Paralel olaraq qiymətləndiricilərin onlayn qeydiyyatı, hesabatların elektron təsdiqi, banklarla API inteqrasiyası və Keyfiyyət Nəzarət sisteminin rəqəmsal idarə edilməsi kimi xidmətlər mərhələli şəkildə tətbiq olunur. 30 noyabr tarixində Palatanın təsis edilməsinin 1 illiyində Elektron Portal istifadəyə veriləcək və bütün xidmətlər vahid platforma üzərindən idarə olunacaq.

Yeni sistem hər bir hesabın unikal identifikasiya kodu ilə rəqəmsal qeydiyyatını təmin edir. Bu, sənədlərin dəyişdirilməsi, təhrif edilməsi və ya təkrar istifadəsi kimi riskləri tam aradan qaldırır. Banklar və digər qurumlar kod vasitəsilə hesabın orijinallığını bir neçə saniyəyə yoxlaya bilərlər. Eyni zamanda sistem qiymətləndiricinin fəaliyyət statistikasını, reyestr məlumatlarını və bilik yenilənməsi üzrə göstəricilərini real vaxt rejimində əks etdirir. Bu model ölkədə ilk dəfə qiymətləndirmə sənədlərinin idarə olunmasında tam rəqəmsal audit imkanlarını təmin edir.

– Palatanın dəstək mexanizmləri nələri əhatə edir və beynəlxalq əməkdaşlıq hansı səviyyədədir?

– Palata əmlak, avadanlıq, kənd təsərrüfatı, biznes, təbii sərvətlər və digər sahələr üzrə ixtisaslaşmanın genişləndirilməsi məqsədilə yeni təlim modulları və praktiki proqramlar hazırlayır. Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində global standartlara uyğun sertifikat proqramları ölkəyə gətirilir. Məqsəd yerli qiymətləndiricilərin peşəkar səviyyəsini beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırmaq, rəqəbat qabiliyyətini artırmaq və Azərbaycan qiymətləndirmə bazarını regional miqyasda etibarlı tərəfdaş kimi formalaşdırmaqdır.

Müəhəbbəti hazırladı:
Nurlan ABDALOV
XQ